

Сімонов Микита Андрійович*Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)**<https://orcid.org/0000-0001-6728-2215>**e-mail: Simonov.Mikyta@gmail.com***Неліпа Дмитро Васильович***Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)**<https://orcid.org/0000-0002-5363-3990>**e-mail: Dmytro.Nelipa@knu.ua*

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПЦІЙ АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ ТА КИТАЙСЬКОЇ МРІЇ: КОМПАРАТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Резюме

У статті розглядаються дві концепції, часто використовувані у політичному середовищі Сполучених Штатів Америки та Китайської Народної Республіки: американська мрія та китайська мрія, що визначають внутрішню політику двох центрів сучасної політики.

Проаналізовано історичні передумови їх формування та визначено найбільш характерні відмінності концепції китайської та американської мрії.

Доведено, що, незважаючи на близькість тлумачення, концепція китайської мрії багато в чому істотно відрізняється від американської. Відмінності в цих поняттях зумовлені історичними факторами, культурним розвитком і географічним положенням, а також орієнтацією Китаю на власні сили та силу китайської нації; американська мрія реалізується за рахунок громадян Сполучених Штатів, що представляють переважно різні етнічні групи: їм надаються всі можливості для реалізації своїх потреб, у тому числі фінансових — як наслідок, китайська мрія тримається на владі мас, американська мрія — на номінації окремої людини.

Обґрунтовано, що ідеї американської та китайської мрії відіграють важливу роль як для американського, так і для китайського істеблішменту. Для першого важливо активно використовувати американську мрію та її втілення як засіб посилення політичної підтримки, для другого ж — в першу чергу, ідеологічне об'єднання китайської нації.

Ключові слова: американська мрія, китайська мрія, внутрішня політика, стратегічний розвиток, політичні концепції.

Вступ

У сучасних умовах зростання конкуренції та політичного протистояння між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою постає питання: в яких саме аспектах це відбувається? Враховуючи сучасну геополітичну ситуацію та багатополярну модель світового устрою, глобальні інтереси цих держав не дають змогу досягати компромісів, зокрема у політичній, економічній та безпековій сферах. Станом на сьогодні, КНР є другим за значенням центром світової економіки та політики. Незважаючи на передову позицію Сполучених Штатів, Китайська Народна Республіка може, за умов невизначеної стратегії США щодо розвитку Китаю, їх обігнати за зазначеними показниками і зайняти впродовж 5-10 років лідерську позицію, завдячуючи не тільки впровадженню такої інфраструктурної ініціативи як «Один пояс, один шлях», а й концепції «Китайська мрія», яка ідеологічно характеризує китайську державу та визначає її майбутні пріоритети в політиці. Через це постає доцільність порівняння китайської мрії з паралельно існуючою американською мрією як головним вектором внутрішньої політики США та ідеалом, якого керівництво США прагне досягти у її побудові.

Методи дослідження

Метою даного наукового дослідження є проведення порівняльного дослідження концепцій американської мрії та китайської мрії як основних внутрішньополітичних стратегій США та КНР, що зумовило використати порівняльний метод. Дослідження здійснено з використанням системного підходу, що сформував цілісне уявлення про ідеї американської та китайської мрії, принципу історизму, що дозволив визначити передумови та фактори, які вплинули на утворення даних концепцій, принципу достовірності, що передбачає опору на факти у змісті, що дозволить об'єктивно вивчити кожне явище, що впливає на імплементацію керівництвом США та КНР даних концепцій.

Результати дослідження

Починаючи з аналізу Сполучених Штатів Америки, можна виокремити ключову деталь: сьогодні провідна роль у міжнародних відносинах, у світовій політиці та економіці, науково-технічному прогресі, а також

у військово-технічній та військово-стратегічній сферах належить саме Сполученим Штатам. США поширили та, безумовно, воліють зберегти свій вплив на значну частину світового співтовариства, зосередивши у своїх руках передові технології та розробки. Що є цікавим, теоретико-ідеологічні основи переваги цієї країни були закладені ще у XVIII столітті. Своє вираження вони отримали у втіленні «американської мрії», що розвивалася паралельно з американською державністю і характеризує основи національної ідеї США. Залежно від контексту, поняття «американська мрія» може трактуватися по-різному. Зараз це словосполучення часто позначає ідеал життя жителів США, що передбачає високий життєвий стандарт (власна нерухомість, високооплачувана робота, кілька автомобілів, повна медична страховка), і подальший перехід у вищу соціальну страту.

Вважається, що вперше американську мрію ввів Джеймс Адамс Траслоу у своїй книзі «Епос Америки» від 1931 р. На її сторінках він заявив, що американська мрія — це «мрія про землю, на якій життя має бути кращим і багатшим і повнішим для кожного, відповідно до здібностей та здобутків» [1]. У «Новому політичному словнику» Вільяма Сефайра (Safire's New Political Dictionary), американського журналіста та спічрайтера 37-го Президента США Річарда Ніксон, «американська мрія» розкривається як «ідеал свободи та можливостей, які мотивували засновників американської системи. Американська система вважається основою (скелетом), а «американська мрія» серцем (душею) політично організованого американського народу та держави, а також усієї національної політичної системи» [2].

Один із найпопулярніших тлумачних словників англійської мови «Мерріам-Вебстер» стверджує, що «американська мрія» — це «американський соціальний ідеал, який акцентується на егалітаризмі та особливо матеріальному благополуччі» [3]. Так чи інакше, у цьому тлумаченні концепту, особливий акцент робиться:

1) на свободі, яка включає гарантію успіху і процвітання для кожної людини;

2) на загальній рівності прав та можливостей для досягнення благополуччя, як правило, матеріального;

3) на тому факті, що американська нація спочатку будувалася на ідеалах «свободи та можливостей»;

4) на тій думці, що досягнення цієї мрії є багато в чому початковим компонентом духовної єдності народу США, його духовної скріпою. А оскільки американська мрія є «серцем усієї національної політичної системи», то сама система орієнтована на її досягнення;

5) на егалітаризмі (загальній рівності прав чи добробуту як принцип організації суспільного життя), як альтернативі елітаризму, який мав місце в Європі того часу, і в багатьох країнах у наші дні [3].

Як і США, Китай зараз є одним із основних та ключових гравців на міжнародній арені. Враховуючи градус конфронтації США з КНР, що постійно підвищується, однією з основних тенденцій міжнародних відносин у XXI столітті став бурхливий розвиток і поступова політична ізоляція Китаю. Посилення країни фактично в усіх галузях зажадало від її керівництва переосмислення ролі КНР у світі та формулювання відповідних її статусу та амбіціям політичних концепцій. Еволюція міжнародного дискурсу від Ден Сяопіна та формули «приховувати свої можливості та триматися в тіні» призвела до його значної активізації з приходом до влади Сі Цзіньпіна, з яким прийнято асоціювати цілу низку глобальних концепцій. Однією з таких є концепція китайської мрії, що першочергово орієнтована на внутрішню, китайську аудиторію.

Враховуючи суперництво КНР зі США за лідерство у системі міжнародних відносин, можна припустити, що за основу китайської мрії дійсно було взято американську концепцію і внаслідок власної, китайської рефлексії її переосмислено. З одного боку, в Китаї виросло кілька поколінь, для яких Америка з її економічним рівнем розвитку і рівними можливостями для кожного представляла певний ідеал. Але з іншого боку, якщо суб'єкт американської мрії — це людина та її індивідуальне щастя, необмежені можливості для економічного благополуччя, то на вершині ієрархії цінностей китайської мрії знаходиться сильна держава, потім процвітаюче, гармонійне суспільство і лише потім — людина з її потребами та прагненням до щастя. Втілення китайської мрії не мислиться без держави, але при цьому існує і зворотний зв'язок: держава має працювати для розвитку китайського суспільства [4].

У травні 2013 року напередодні зустрічі з президентом США Бараком Обамою в інтерв'ю американським ЗМІ Голова КНР Сі Цзіньпін наголосив: «На новому історичному етапі сенс китайської мрії — багата та могутня держава, національне відродження та щастя народу. Мета нашої боротьби — до 2020 року подвоїти обсяг ВВП та середньодушові доходи міського та сільського населення порівняно з 2010 роком, всебічно збудувати суспільство малого благоденства. До середини поточного століття — побудувати модернізовану, багату та могутню демократичну та соціалістичну державу, здійснити велику мрію про відродження китайської нації». Ці етапи розвитку отримали назву «мети двох століть» [5; 6].

Зважаючи на серйозні наміри Голови КНР Сі Цзіньпіна, окреслені в ідеях «китайської мрії», буде справедливо зазначити, що у своїх публічних виступах президенти Сполучених Штатів Америки досить часто посилалися на американську мрію та її принципи. Так у 2007 році кандидат у президенти США Барак Обама напередодні виборів присвятив свою промову у місті Беттендорф, штат Айова, ідеї відродження американської мрії, яку також він розглядав в книзі «Зухвалість надії: Думки про відродження

американської мрії» (“The Audacity of Hope: Thoughts on Reclaiming the American Dream”). Майбутній сорок четвертий Президент США наголосив на тому, що час правління Джорджа Буша-молодшого характеризувався політикою поляризації та розколу, яка сповільнює розвиток країни, меншими можливостями для американського середнього класу та тих громадян, які «наполегливо працюють для того, аби стати середнім класом», порівнюючи їх з історією своєї родини та ідеєю відродження зниклої американської мрії, якою керувалося старше покоління американців. Один з таких прикладів — дідусь Барака Обами, що зміг після Другої Світової Війни вступити у коледж та, завдячуючи урядовій підтримці, придбати дім, забезпечити сім’ю пристойною освітою, включаючи самого Барака. На його думку, американські родини такої можливості не мали через зниження податків для багатих і, разом з тим, відсутність зростання мінімальної заробітної плати. Як наслідок, це зменшує для американців можливості отримання медичної допомоги та забезпечення майбутніх поколінь освітою. Тому, як наголошував Обама, є необхідність об’єднання громадян заради однієї спільної мети — повернення американської мрії для працюючих людей [7].

Для Дональда Трампа використання американської мрії в публічній риторичі, як і для Барака Обами, стало одним з елементів ведення передвиборчої кампанії виборів 2016 року. Посилюючи своє політичне гасло «Зробімо Америку великою знову», Дональд Трамп констатував, що «американська мрія мертва», що в його розумінні натякає на невідповідність обіцянок Обами та результатів двох його президентських термінів. Проте якщо американці його оберуть на президентський пост, то він не тільки її відродить, а й зробить її «більшою, кращою та міцнішою, ніж будь-коли». Пізніше Дональд Трамп повторював цю тезу, але критикуючи сорок сьомого Президента США Джозефа Байдена. У свою чергу, сам Джо Байден під час його візиту в липні 2023 року в Філадельфію, на комерційну верф Philly Shipyard, висловився щодо американської мрії: він переконаний, що відновити американську мрію можливо завдяки «байденоміці» (Bidenomics) — курсу адміністрації Байдена з відновлення внутрішньої економіки США, що розрахований на збільшення соціального захисту, підвищення мінімальної заробітної плати, розширене навчання працівників, зменшення нерівності в доходах тощо. Як приклад, президент відзначив кількість нових робочих місць, створених внаслідок цієї стратегії — понад 13 мільйонів, з яких майже півмільйона — у Філадельфії [8; 9].

Про широке використання «американської мрії» в американському політикумі свідчать результати дослідження, проведеного політологами Дженніфер Волак та Девідом Пітерсоном. У своїй праці «Динамічна американська мрія» (“The Dynamic American Dream”) дослідники зазначили, що словосполучення «американська мрія» з’явилося в

протоколах Конгресу понад 500 разів протягом 114-го Конгресу та згадується в назві чотирьох законопроектів, представлених під час сесії. Незважаючи на те, що її використовували, аналогічно президентським виборам, як політичний інструмент для виклику суспільного резонансу, на думку авторів, американці мають суперечливе ставлення до американської мрії. З одного боку, це символізує обіцянку досягти успіху, з іншого боку, їхня віра в американську мрію реагує на умови реального світу, включаючи рівень рівності доходів і соціальної мобільності та короткострокових економічних показників [10].

Повертаючись до китайської мрії та розглядаючи публікації дослідників Китаю, можна вирізнити таке бачення відмінностей китайської мрії від американської:

1. Відмінності, пов'язані з історичними факторами, культурними аспектами та географічним положенням, оскільки здавна для китайської нації існував ризик від сусідніх народів, які прагнули заволодіти державною владою в країні. Тож у контексті китайської мрії поняття «сильна держава» завжди буде на першому місці.

2. Основна мета китайської мрії — національне відродження, мета американської мрії — особистий успіх. Адже США не притаманні особливі територіальні прихильності й вона має специфіку множинної національної спільноти.

3. Китайську мрію можуть здійснити лише громадяни країни, американська мрія здійснюється, зокрема, за рахунок талановитих мігрантів — як наслідок, Китай спирається лише на власні сили.

4. Китайська мрія розрахована на гармонію та щастя суспільства, американська мрія ж орієнтується на особисту свободу та особисте щастя.

5. Китайська мрія за рахунок ідеї відродження китайської нації має більший історичний контекст, ніж американська мрія. Дана ідея поширювалася і залишається в свідомості громадян Китаю з кінця XIX століття, коли Піднебесну охопила системна національна криза.

6. Американська мрія спирається на висування окремої людини, китайська мрія — на силу народних мас, Китайська нація в процесі свого розвитку неодноразово переживала часи занепаду та регресу. Для розвитку Китаю потрібна єдина воля, тому реалізація китайської мрії ґрунтується на єдиній свідомості та єдиному прагненні до поставленої мети. Мета американської мрії — прагнення особистого успіху й збагачення, тому державу роблять могутньою успішні люди. [11; 12; 13].

Висновки

Сьогодні уряд Китайської Народної Республіки, орієнтуючись на свої цінності, традиції та історичні події — як позитивні, так і такі, що викликали соціально-політичний занепад, — намагається у свій шлях перевершити

американську мрію Сполучених Штатів Америки, яка хоч і часто використовувалася владою Сполучених Штатів, але не була стратегічно опрацьованою. Можливим виключенням є «байденоміка» — нова стратегія, що направлена на відновлення економіки США та вважається такою, що ототожнюється з реалізацією американської мрії. У свою чергу, Китай ставить за мету не тільки втілити можливості самореалізації й економічного благополуччя громадян, а й привити їм ідею національного відродження й створення умов гармонійного та щасливого співіснування китайців.

Порівнюючи китайську мрію та американську мрію, відзначимо, що різниця полягає головним чином у їхніх різних способах поширення: у своєму визначенні американська мрія більше стосується індивідуального успіху, тоді як китайська мрія зосереджується на відродженні китайської нації. Однак існують природні відмінності між американською мрією та китайською мрією, оскільки вони виникли з абсолютно різних культур та за відмінностей історичного перебігу, але, незважаючи на це, американська та китайська мрії поділяють одну ідею, яка полягає в створенні кращого світу, в якому люди зможуть жити високоякісним життям.

Китайська мрія — це суть соціалізму з китайською специфікою, що говорить про її ідеологічне застосування. Включення складової національного відродження в цю концепцію — це офіційна реабілітація традиційної китайської думки, ренесансу конфуціанства. І розвиток цієї концепції є ідеологічним сигналом про те, що Китай може бути не лише світовою фабрикою та конкурувати з США за звання першої економіки світу, але й стати країною з високим рівнем життя населення і, врешті, стати гарантом чи одним з гарантів мирного розвитку та співіснування з іншими державами за умов покращення відносин з США. Цей шлях, безумовно, залежить від дипломатії політичного керівництва Китайської Народної Республіки та його зовнішньополітичних пріоритетів, розгляд яких однозначно потребує розробки окремого дослідження.

Список посилань

1. James, Truslow Adams (1931). *The Epic of America*. New York: Little, Brown and Company, 433 с.
2. Saffire's New Political Dictionary. (2008), Oxford University Press 862 с.
3. Dictionary by Merriam-Webster. (2023). American dream [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/American%20dream>
4. Xuan, Pan. (2020). The Comparison of the American Dream and the Chinese Dream. *Journal of Humanities, Arts and Social Science* 4(2), 159-164 с.

5. General secretary Xi Jinping's fifteen speeches systematically elaborate the Chinese dream (2013). [习近平总书记 15 篇讲话系统阐述 “ 中国梦 ”] — People's Daily [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://theory.people.com.cn/n/2013/0619/c40531-21891787.htm>
6. Xi Pledges 'Great renewal of Chinese nation' — Xinhua (2012). [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-11/29/c_132008231.htm
7. Obama's November 7, 2007, speech on the 'American Dream' — CNN (2007). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2007/POLITICS/12/21/obama.trans.americandream/>
8. Full text: Donald Trump announces a presidential bid — Washington Post (2015). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/06/16/full-text-donald-trump-announces-a-presidential-bid/>
9. Remarks by President Biden on Bidenomics — The White House (2023). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/20/remarks-by-president-biden-on-bidenomics-philadelphia-pa/>
10. Wolak, Jennifer & Peterson, David (2020). The Dynamic American Dream. *American Journal of Political Science*. 64(3), 968-981. DOI: 10.1111/ajps.12522.
11. Wang, Zheng (2012). Never forget national humiliation: Historical memory in Chinese politics and foreign relations. New York: Columbia University Press, 312 с.
12. Helen, Wang (2010). The Chinese Dream: The Rise of the World's Largest Middle Class and What It Means to You, 262 с.
13. Li, Junru (2014). The Chinese Dream, the human rights dream of the Chinese people [中国梦, 中国人民的人权梦] — Human Rights Magazine [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.humanrights.cn/html/2014/4_1128/3337.html

References:

1. James, Truslow Adams (1931). The Epic of America. New York: Little, Brown and Company, 433 p.
2. Saffire's New Political Dictionary. (2008). Oxford University Press 862 p.
3. Dictionary by Merriam-Webster. American dream (2023) Retrieved from <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/American%20dream>
4. Xuan Pan. (2020). The Comparison of the American Dream and the Chinese Dream. *Journal of Humanities, Arts and Social Science*, 4(2), 159-164.
5. General secretary Xi Jinping's fifteen speeches systematically elaborate the Chinese dream. (2013). [习近平总书记 15 篇讲话系统阐述 “ 中国梦 ”]

- People's Daily Retrieved from <http://theory.people.com.cn/n/2013/0619/c40531-21891787.htm>
6. Xi Pledges 'Great renewal of Chinese nation' — Xinhua (2012). Retrieved from http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-11/29/c_132008231.htm
 7. Obama's November 7, 2007, speech on the 'American Dream' — CNN (2007) Retrieved from <https://edition.cnn.com/2007/POLITICS/12/21/obama.trans.americandream/>
 8. Full text: Donald Trump announces a presidential bid — Washington Post (2015). Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/06/16/full-text-donald-trump-announces-a-presidential-bid/>
 9. Remarks by President Biden on Bidenomics — The White House (2023). Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/07/20/remarks-by-president-biden-on-bidenomics-philadelphia-pa/>
 10. Wolak, Jennifer & Peterson, David (2020). The Dynamic American Dream. *American Journal of Political Science*. 64(3), 968-981. DOI: 10.1111/ajps.12522.
 11. Wang, Zheng. (2012). Never forget national humiliation: Historical memory in Chinese politics and foreign relations. New York: Columbia University Press, 312 p.
 12. Helen, Wang. (2010). The Chinese Dream: The Rise of the World's Largest Middle Class and What It Means to You, 262 p.
 13. Li, Junru. (2014). The Chinese Dream, the human rights dream of the Chinese people [中国梦, 中国人民的人权梦] — Human Rights Magazine. Retrieved from https://www.humanrights.cn/html/2014/4_1128/3337.html

Mykyta Simonov

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0001-6728-2215>

e-mail: Simonov.Mykyta@gmail.com

Dmytro Nelipa

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-5363-3990>

e-mail: Dmytro.Nelipa@knu.ua

THE PECULIARITIES OF THE AMERICAN DREAM AND THE CHINESE DREAM CONCEPTS: COMPARATIVE STUDY

Abstract

The article examines two concepts that are often used in the political environment of the United States of America and the People's Republic of China. These are the American dream and the Chinese dream, which determine the domestic policy of the two centers of modern politics. The historical prerequisites of the American and the Chinese dream formation are analyzed and the most characteristic differences between the concepts of the Chinese and the American dream are identified.

It is proved that, despite the closeness of the interpretation, the concept of the Chinese dream differs significantly from the American one in many respects. The differences in these concepts are due to historical factors, cultural development and geographical location, as well as China's orientation to its own strength, in particular, the Chinese nation; the American dream is realized at the expense of the citizens of the United States, representing mostly different ethnic groups: they are given all the opportunities to realize their needs, including financial ones. As a result, Chinese dream rests on the power of the masses, the American dream on the nomination of an individual. It is determined that the ideas of the American and Chinese dreams play a significant role for both the American and the Chinese establishment. For the first, it is important to use the American dream and its realization as a tool of increasing the political support, while for the second, it is primarily the ideological unification of the Chinese nation.

Keywords: American dream, Chinese dream, domestic policy, strategic development, political concepts.

Стаття надійшла до редакції 27.09.23

© Сімонов М. А., Неліпа Д. В., 2023